

UDK 808.5(049.3)

Primljeno: 13. 02. 2024.

Stručni rad
Professional paper

Ana Lalić

ELEKTRONSKI KORPUS SMS PORUKA NA BOSANSKOM JEZIKU

**(Halid Bulić, Elma Durmišević, Azra Hodžić-Čavkić, Enisa Bajraktarević, Azra Ahmetspahić-Peljto, Belmin Šabić,
Sarajevski korpus SMS poruka na bosanskom jeziku,
Univerzitet u Sarajevu – Filozofski fakultet, Sarajevo, 2023)**

Krajem 2023. godine Filozofski fakultet Univerziteta u Sarajevu je objavio prvi bosanskohercegovački korpus SMS poruka. Radi se o *Sarajevskom korpusu SMS poruka na bosanskom jeziku* autora Halida Bulića, Elme Durmišević, Azre Hodžić-Čavkić, Enise Bajraktarević, Azre Ahmetspahić-Peljto i Belmina Šabića. Ovaj tim istraživača sa Filozofskog fakulteta je sebi u januaru 2021. godine dao zadatak da sakupi 10.000 SMS poruka na bosanskom jeziku, a proizvod njihovog rada se sada nalazi ispred nas – 2.500 stranica na kojima je sadržano 10.000 SMS poruka koje su napisali govornici bosanskog jezika. Korpus je predstavljen kao elektronska knjiga u kojoj je sadržan *Predgovor*, kao i sâm korpus koji zauzima centralni dio knjige. Trenutno se korpusu može pristupiti kao elektronskoj knjizi dok su autori kao budući cilj sebi dali zadatak da ga u potpunosti digitaliziraju kako bi se mogao pretraživati i savremenim alatima koji su na raspolaganju korpusnoj lingvistici.

Važnost istraživanja jezika SMS poruka leži u činjenici da se ne radi o standardnom jeziku i da se na tom korpusu mogu istražiti tendencije nestandardnog i nedovoljno proučenog jezika. Odnosno, kako navode autori: „Istraživanje jezika SMS poruka zahtjevnije je nego istraživanje, naprimjer, književnosti i jezika medija, jer sakupljanje uzorka SMS poruka dovoljno velikog i raznovrsnog da pokaže tendencije

u jeziku ili potvrdi neke hipoteze o razvoju i strukturi jezika zaista je mukotrpno i zahtijeva mnogo vremena, energije i volje“ (str. ix). Autori ističu činjenicu da SMS komunikacija nestaje kao jedan od osnovnih motiva za sastavljanje ove vrste korpusa. Na ovaj način će SMS komunikacija i posebna vrsta jezika koja se razvila za ovaj kanal, vječno ostati dostupna istraživačima – čak i kada SMS kao sredstvo komunikacije u potpunosti nestane.

Ipak, autori ukazuju na to da su javno dostupni korpusi SMS poruka relativno rijetka pojava. Dakle, bosanski jezik se s ovim korpusom približio velikim jezicima kao što su engleski i francuski. Ovaj rad je još značajniji ako uzmemo u obzir da su elektronski korpusi na bosanskom jeziku rijetki, nedovršeni, napravljeni u inostranstvu ili usko specijalizirani, kao i činjenicu da su istraživanja jezika SMS poruka i kod nas i u regionu rijetka. Samim time, korpus tekstova koji imamo pred sobom nam može omogućiti da popunimo tu istraživačku prazninu.

Autorski tim je na korpusu radio od januara 2021. godine sve do kraja 2023. godine kada je objavljen u obliku elektronske knjige. Istraživači su korpus sakupili tako što su informantima slali formular za sakupljanje podataka u koji je trebalo unijeti tekst SMS poruke kao i podatke o dobi i zanimanju i primaoca i pošiljaoca poruke, mjesto prebivališta, stepen obrazovanja, spol, broj riječi u poruci i broj znakova. Informanti su također mogli unijeti i dodatne informacije ako su smatrali da je potrebno, kao što je npr. srodstvo učesnika komunikacije i slično. Autori korpusa nisu intervenisali u tekst poruke, osim po potrebi anonimiziranja teksta. Najveći broj informanata je iz Bosne i Hercegovine, ali određen broj dolazi i iz Hrvatske, Crne Gore, Srbije, Slovenije, Švedske, Austrije, Njemačke i Sjedinjenih Američkih Država. Korpus je statičan, što znači da nije planirano njegovo proširenje i smatra se gotovim. Što se tiče samih informanata, smatramo da se radi o reprezentativnom uzorku ispitanika, budući da su svoje poruke ustupili pojedinci koji potiču iz različitih socio-ekonomskih slojeva kao i različitih obrazovnih profila. Naime, na pitanja su odgovarali učenici, nastavnici, profesori, doktori, farmaceuti, trgovci, studenti, tehničari, veterinari, geodeti, kozmetičari i razni drugi. Nadalje, korpus je i sinhronijski i dijahronijski budući da obuhvata period od 2002. do 2022. godine i može nam pokazati tendencije pisanja SMS poruka i promjene u njima. Autori također daju upute kako pretraživati tekst: prema ključnim riječima, datumima, odgovorima, napomenama ili sagovornicima. Ipak, autori su svjesni i nedostataka korpusa predstavljenog u vidu elektronske knjige i sami sebi daju zadatak za budućnost da ga digitaliziraju kako bi bio dostupan za savremenu, računarsku analizu.

Sljedeća slika prikazuje primjer jedne od 10.000 SMS poruka kojom želimo ilustrirati vrstu jezika i način na koji autori jesu ili nisu intervenisali u tekst (npr. štamparska greška nije ispravljena, dok ime primaoca jeste zamijenjeno znakom x, a *emoji* nije izbrisan):

00037	Tekst poruke	Metapodaci			
Izvini Xxxx sto sam te tako rano zvala jutros. Nije mi se mobitel bio orebacio na bh vrijeme. A u TR sat unaprijed... sad ja tek skontala... fino se provedi u Konjicu ☺		Pošiljalac	Primalac		
		Maternji jezik	bosanski	bosanski	
		*Spol	Ž	Ž	
		*Dob	50	27	
		Države dugotrajnog boravka	Njemačka BiH	BiH	
		Obrazovanje	visoko		
*Broj riječi	33	Zanimanje	profesorica		
*Broj znakova (s razmacima)	170	*Mjesec i godina slanja poruke	09/2020		
Napomene informanta: ↓					

Slika1 - Primjer SMS poruke u korpusu (Bulić et al. 2023: 10)

Zahvaljujući *Sarajevskom korpusu SMS poruka na bosanskom jeziku* bosanski jezik se pridružio velikim svjetskim jezicima koji imaju svoje javno dostupne korpusne SMS poruke. Samim time, autori su dali doprinos izučavanju ne samo jezika ove specifične vrste komunikacije već i SMS poruke kao sociološkog fenomena kao i bosanske korpusne lingvistike. Sigurni smo da će korpus biti od interesa i za istraživanja u domenama sociolingvistike i pragmatike, rodni studija i korpusne lingvistike. A nama ostaje da čestitamo autorima na velikom i pionirskom obavljenom poslu te da se radujemo njihovim budućim postignućima kao i dosezima njihovog korpusa kao i da im poželimo sreću u nastavku rada na projektu korpusa SMS poruka i njegovoj digitalizaciji.

Adresa autorice
Author's address

Ana Lalić
Univerzitet u Sarajevu
Filozofski fakultet
ana.lalic@gmail.com

